

Статистически данни, анализи и тенденции на Световната организация по туризъм, Националният статистически институт и Европейската туристическа комисия

I. Ситуационен анализ

1. Развитие на туризма в световен мащаб

По данни от мартенското издание на Световния туристически барометър през 2016 г. броят на туристическите посещения от чуждестранни туристи в световен мащаб достига 1235 млн., което е с 47 млн. повече в сравнение с 2015 г. Постигнатият ръст през 2016 г. – 3,9% е в съответствие с прогнозата на СOT, въпреки че е по-нисък от растежа, постигнат през 2015 г.

По макрорайони най-висок ръст се наблюдава в Азиатско-Тихоокеанския район – 8,6%, следван от Африка с 8,2% ръст. По-нисък спрямо миналата година е постигнатият ръст в Америка – 3,9% и в Европа – 2,1%. Спад се наблюдава в Близкия изток с 4%.

Обобщено по държави увеличение във входящия туристопоток се наблюдава при 82% от държавите, докато при 18% от държавите входящият туристопоток намалява (тази статистика не обхваща всички страни, тъй като част от страните не са предоставили данни на СOT към момента на отпечатване на мартенското издание на СOT).

Въпреки че окончателните данни за 2016 г. за всички държави все още не са публикувани в обновения статистически анекс от март 2017 г., от наличните данни би могло да се заключи, че не се наблюдават значителни промени при ранжирането на водещите дестинации по брой посещения на чуждестранни туристи спрямо 2015 г.

Сред най-посещаваните дестинации са Франция с 84,5 млн. посещения за 2015 г. (данните за 2016 г. не са публикувани все още), САЩ – 77,5 млн. посещения за 2015 г., (данните за 2016 г. не са публикувани все още), Испания – 75,6 млн. посещения за 2016 г. (ръст от 10,3% спрямо 2015 г.), Китай – 59,3 млн. посещения и ръст от 4,2% спрямо 2015 г., Италия – 52,6 млн. посещения и ръст от 3,7% и др.

За 2016 г. най-високи са приходите от международен туризъм в САЩ – 186,9 млрд. евро и ръст от 1,1% спрямо 2015 г., Испания – 54,5 млрд. евро и ръст от 7,1%, Тайланд – 45,1 млрд. евро и ръст от 14,7%, Китай – 40,1 млрд. евро и спад от 1,2%, Франция – 38,9 млрд. евро и спад от 6%, Италия – 36,7 млрд. евро и ръст от 3,3%.

2. Развитие на туризма в европейски мащаб

По данни на СOT Европа е най-посещаваният континент в света, като общият брой туристически посещения на чужденци е около 615 млн. Те нарастват с 2,1% спрямо 2015 г.

По райони в Европа най-голям ръст за 2016 г. спрямо 2015 г. се наблюдава в Северна Европа – 6,4%, следвана от Централна и Източна Европа – 4%, Южна Европа – 1,4%. В района на Западна Европа се наблюдава спад от 0,3%. Значителен е ръстът в Исландия – 39%, Кипър – 19,8%, Молдова – 28,6 % и др.

По неокончателни данни за 2016 г. от европейските дестинации най-голям ръст в броя посещения на немски туристи спрямо 2015 г. се наблюдава в България, Исландия, Норвегия, Латвия, Естония. Най-голям е ръстът в броя на посещенията на нидерландските туристи в Черна гора, България, Исландия, Литва, Норвегия. Най-голям ръст в броя на

френските туристи регистрират Исландия, Литва, Португалия, България, Кипър, а на италиански туристи – Исландия, Дания, Латвия, Словакия. Най-голям ръст на туристи от Великобритания се регистрира в Латвия, Исландия, Черна Гора, Хърватска, докато броят на руските туристи се увеличава най-бързо в Кипър, Исландия, Словакия, България, Гърция.

3.Тенденции

През последните шест десетилетия туризмът е обект на продължаващо разширяване и диверсификация, което го превръща в един от най-бързо развиващите се сектори в световната икономика. Появата на множество нови дестинации представлява предизвикателство за традиционни дестинации като Европа и Северна Америка.

Въпреки преживените трусове броят на международните туристи показва тенденция на постоянен растеж.

Глобалните тенденции, както и моментните фактори, оказващи влияние върху развитието на международния туризъм, могат да бъдат обобщени както следва:

- пренасочване на пътуванията от „зрели” пазари (каквито са европейските) към близки дестинации, от което ще спечели вътрешно-европейския туризъм;
- нарастване на значението на фактора „сигурност” при избора на дестинация;
- запазване на нововъзникващите пазари, особено тези в Азия (Индия и Китай) като перспективни;
- навлизане на нискотарифни авиолинии, което е предпоставка за увеличаване на изходящия туристопоток от редица пазари;
- при съпоставка между 2005 г. и 2016 г. може да достигне до извода, че туристопотока към всички райони на Европа се е увеличил значително през последните десетина години;
- Германия като един от основните емитиращи пазари отбелязва ръст в изходящия туристопоток към редица европейски дестинации, като по междинни данни за 2016 г. най-голям ръст на немски туристи от европейските дестинации отбелязва България;
- има ръст на туристите от Америка в повечето европейски дестинации през 2016 г.;
- очакван значителен ръст в изходящите пътувания от някои големи пазари от Азия и Америка към Европа според прогнозите на ЕТК до 2021 г.;
- нарастване на дела на индивидуалните пътувания, на което туристическите оператори реагират с въвеждането на услугата “do-it-yourself, развитие на динамичните пакети;
- засилване на трансрегионалното сътрудничество и влиянието на публично-частните партньорства;
- засилено влияние на средствата за масова информация;
- навлизане на социалните мрежи и планиране на пътувания чрез тяхното използване;
- бързо развитие на информационните технологии и мобилните платформи;
- нарастване на съзнанието и интереса на клиентите към околната среда;
- наличие на тенденция към „бягство” от напрегнатото ежедневие;
- засилена чувствителност към качеството на живот като цяло и здравето.

4.Краткосрочни и средносрочни прогнози

Прогнозата за 2017 г. е благоприятна. Очаква се, че входящият туристопоток, ще нарастне както следва: към държавите в региона на Северна Европа – с 3,6%, към държавите в региона на Западна Европа – с 2,2%, към държавите в Южна Европа – с 3,9%, към държавите в Централна и Източна Европа – с 5,1%.

Изходящият туристопоток също се очаква да нараства от държавите в Северна Европа с 0,1%, от държавите в Западна Европа – с 4,6%, от държавите в Южна Европа – с 4,9%, от държавите в Централна и Източна Европа – с 4,3%.

Очакванията за 2018 г. са входящият туристопоток към държавите в Северна Европа да нарастне с 4,0%, към държавите в Западна Европа – с 4,3%, към държавите в Южна Европа – с 4,1%, към държавите в Централна и Източна Европа – с 4,9%. Прогнозата е, че през 2018 г. изходящият туристопоток от държавите в Северна Европа ще нарастне с 2,3%, от държавите в Западна Европа – с 5%, от държавите в Южна Европа – с 4,4%, от държавите в Централна и Източна Европа – с 5,8%.

В средносрочен план до 2021 г. се очаква ръст в посещенията към района на Централна и Източна Европа както следва: от Индия – с 52,3%, от Китай – с 45,3%, от Япония – с 20,2%, от ОАЕ – с 42,6%, от Русия – с 67,9%.

II. БЪЛГАРИЯ КАТО ТУРИСТИЧЕСКА ДЕСТИНАЦИЯ

България като страна член на Европейския съюз се утвърждава като „близка” и лесно достъпна туристическа дестинация, предлагаща усещане за сигурност и надеждност.

Улесненият граничен и митнически контрол, свободното движение на хора, капитали, стоки и услуги са предимства за България след присъединяването ни към Европейския съюз.

Богатият туристически потенциал на страната, основаващ се на комбинацията от красива и разнообразна природа, природни феномени, отлични климатични условия, минерални извори, хилядолетно културно-историческо наследство, автентични занаяти и обичаи, вкусна храна и отлични вина, гостоприемство и географска близост до основните емитиращи пазари бяха предпоставка за създаването на атрактивни туристически продукти, привличащи вниманието на различни целеви групи. България утвърди имиджа си на дестинация, предлагаща добро съотношение качество/цена на предлагания туристически продукт, като основните групи са семейства с деца (предимно на море и планина). Други продукти, към които се наблюдава засилващ се интерес, са културен, спа/балнео, приключенски туризъм.

През периода 2007-2016 г. международният туризъм в България отбелязва стабилна тенденция на повишение както на броя на чуждестранните туристи, избрали България като място за почивка, така и на приходите от международен туризъм в текущата сметка на платежния баланс. През 2016 г. общият брой посещения на чуждестранни туристи в България е 8 251 995, което е с 16,2% повече в сравнение с предходната 2015 г. Това е най-високият ръст по този показател от влизането на България в Европейския съюз.

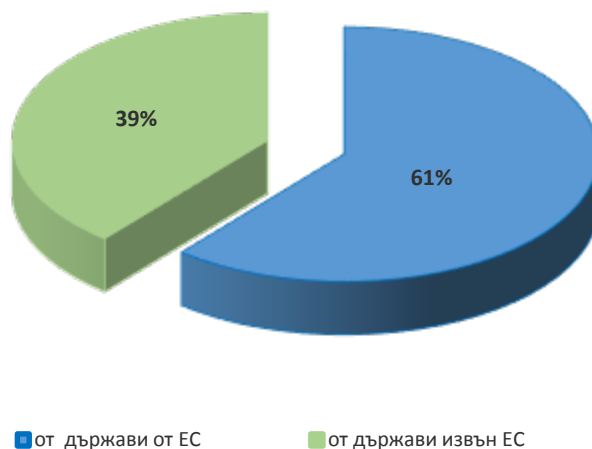
За 2016 година Румъния води класацията на посещенията на чужденци в България по абсолютни стойности (1 096 874 туристически посещения). На втора позиция е Гърция с 1 067 105 туристически посещения. Германия запазва третото място в класацията с 826 939 туристически посещения. Следват Русия с 580 002 туристически посещения и Турция с 565 368 туристически посещения. Увеличен брой на посещенията се наблюдава на практика от всички водещи пазари. Много висок е ръстът от Полша – 40,4%, от Чехия – 37,9%, от Германия – 32,8%, от Русия – 19,7%.

Посещения на чуждестранни туристи през 2016 г. – водещи 15 пазара

		Брой посещения през 2016 г.	Разлика спрямо 2015 г.	Разлика в %
1	РУМЪНИЯ	1 096 874	110 278	11,2
2	ГЪРЦИЯ	1 067 105	94 134	9,7
3	ГЕРМАНИЯ	826 939	204 188	32,8
4	РУСИЯ	580 002	95 444	19,7
5	ТУРЦИЯ	565 368	46 318	8,9
6	МАКЕДОНИЯ	527 664	54 116	11,4
7	СЪРБИЯ	374 816	27 893	8,0
8	ПОЛША	365 824	105 202	40,4
9	ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	273 133	28 780	11,8
10	УКРАИНА	265 712	24 153	10,0
11	ЧЕХИЯ	209 773	57 691	37,9
12	ИЗРАЕЛ	183 109	28 605	18,5
13	МОЛДОВА	179 034	14 879	9,1
14	АВСТРИЯ	166 538	26 596	19,0
15	ФРАНЦИЯ	164 732	23 926	17,0

През 2016 г. страните от Европейския съюз продължават да са най-важният генериращ пазар за международен туризъм на България с относителен дял 61,0% и общ обем от 5 036 064 туристически посещения (ръст от 19,5%).

Посещения на чуждестранни туристи

Налице е значителен ръст в приходите от туризъм през последните години. Според ревизирани данни на БНБ приходите от международен туризъм в текущата сметка на платежния баланс по данни на БНБ през 2016 г. възлизат на над 3 283 млн. евро, което е с 15,7% повече в сравнение с 2015 г.

По данни на Съвета за туризъм и пътувания през 2016 г. директният принос на туризма към БВП на България е над 3 115 млн. лева. Туризмът директно формира 3,4% от БВП на страната. Общият принос на туризма и свързаните с него икономически дейности към БВП на България през 2016 г. е 11 617 млн. лв. Туризмът и свързаните с него икономически дейности формират 12,8% от БВП.

През 2016 г. броят на директно заетите лица в туристическия отрасъл е 98 хил., което е с 5,9% повече спрямо 2015 г. Делът на директно заетите в туризма през 2016 г. е 3,2% от всички заети в страната (през 2015 г. същият дял е бил 3,1%).

През 2016 г. общият брой заети в дейности, които са пряко или косвено свързани с туризма, са 363 хил., като те са се увеличили със 7,2% спрямо 2015 г. Общият дял на заетите в туризма и свързаните с него икономически дейности през 2016 г. е 11,9% от всички заети в България.

Основен фактор за настъпилите промени в приноса на туризма към социално-икономическото развитие на страната е изключително успешната за туризма ни 2016 г.

За последните 23 години (1993-2016 г.) броят на посещенията на чуждестранни туристи в България се е увеличил 2,6 пъти – от 3 182 154 посещения на чуждестранни туристи според определението на СОТ през 1993 г. до 8 251 995 посещения на чуждестранни туристи през 2016 г., стартирайки от една по-ниска абсолютна база на входящия туризъм.

Световната икономическа криза и несигурност през 2009 г. оказват влияние на туризма както в световен мащаб, така и в България, но още през 2010 г. входящите пътувания в България надминават предкризисните нива от 2008 г., като регистрираният ръст за периода 2008-2016 г. е 42,8%. България все още не е достигнала възможностите на зрелите туристически дестинации в Европа и притежава неизползван потенциал и възможности за развитие на туристическата си индустрия с по-бързи темпове спрямо конкурентните европейски дестинации. На практика всички райони в страната имат потенциал за растеж в туризма.

III. ДЕЙНОСТ НА КАТЕГОРИЗИРАНИ МЕСТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ С 10 И ПОВЕЧЕ ЛЕГЛА ПРЕЗ 2016 ГОДИНА

По данни на Националния статистически институт през 2016 г. в страната са функционирали 3 331 категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла. Броят на функциониращите легла в тях през 2016 г. е 328 264. В сравнение с 2015 г. общият брой на функциониращите места за настаняване с 10 и повече легла се увеличава с 4,0%, а броят на функциониращите легла в тях нараства с 1,8%.

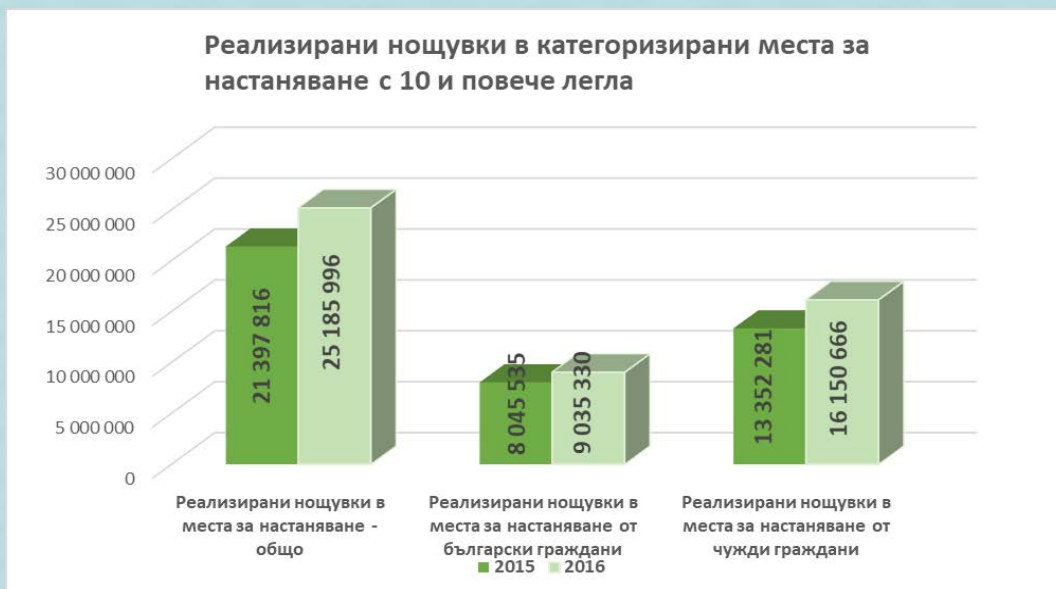
През 2016 г. общият брой на реализираните нощувки в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла е 25 185 996, като те нарастват със 17,7% спрямо 2015 г.

Реализирани нощувки в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла

През 2016 г. броят на реализираните нощувки от български граждани в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла е 9 035 330, като се увеличава с 12,3% спрямо 2015 г. Реализираните нощувки от чужденци са 16 150 666, като нарастват с 21,0% спрямо 2015 г. Най-голям брой като обем са реализираните нощувки от посетителите от Германия – 3 232 877 нощувки и ръст от 38,2%, Руската федерация – 1 865 558 нощувки и ръст от 37,6%, от Румъния – 1 587 836 нощувки и ръст от 8,5%, Полша – 1 368 215 и ръст от 38,3%, Великобритания – 1 341 086 нощувки и ръст от 19,2%. С много големи ръстове при реализираните нощувки са и гражданите на Белгия – 49,9% ръст, Естония – 45,1% ръст, Чешката република – 39,3% ръст, Литва – 38,8% ръст и др.

Реализирани нощувки в места за настаняване с 10 и повече легла

През 2016 г. в местата за настаняване с 1 и 2 звезди са реализирани общо 3 555 080 нощувки от български граждани. В местата за настаняване с 3 звезди българските граждани са реализирали 2 631 819 нощувки, а в местата за настаняване с 4 и 5 звезди – 2 848 431 нощувки.

Най-голям дял – близо 39,4% от реализираните нощувки от български граждани през 2015 г. са в места за настаняване с 1 и 2 звезди, следвани от местата за настаняване с 4 и 5 звезди – 31,5% и местата за настаняване с 3 звезди – 29,1%.

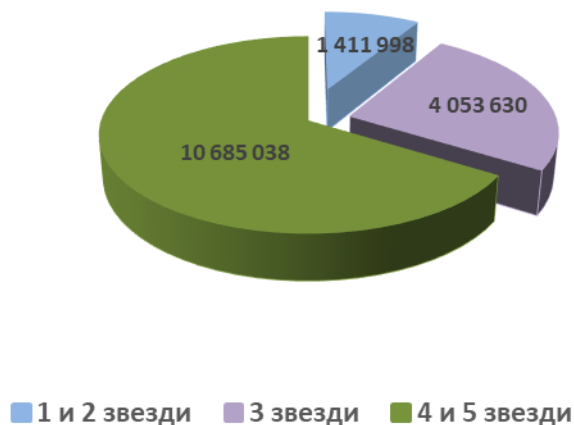
Реализирани нощувки в местата за настаняване през 2016 г. от български граждани

Най-предпочитани от чуждестранните граждани през 2016 г. са 4 и 5-звездните места за настаняване, като в тях са реализирани 66,2% от всички нощувки или 10 685 038 нощувки, следвани от 3-звездните с 25,1% от нощувките или 4 053 630 нощувки и на последно място са 1 и 2-звездните с 8,7% или 1 411 998 нощувки.

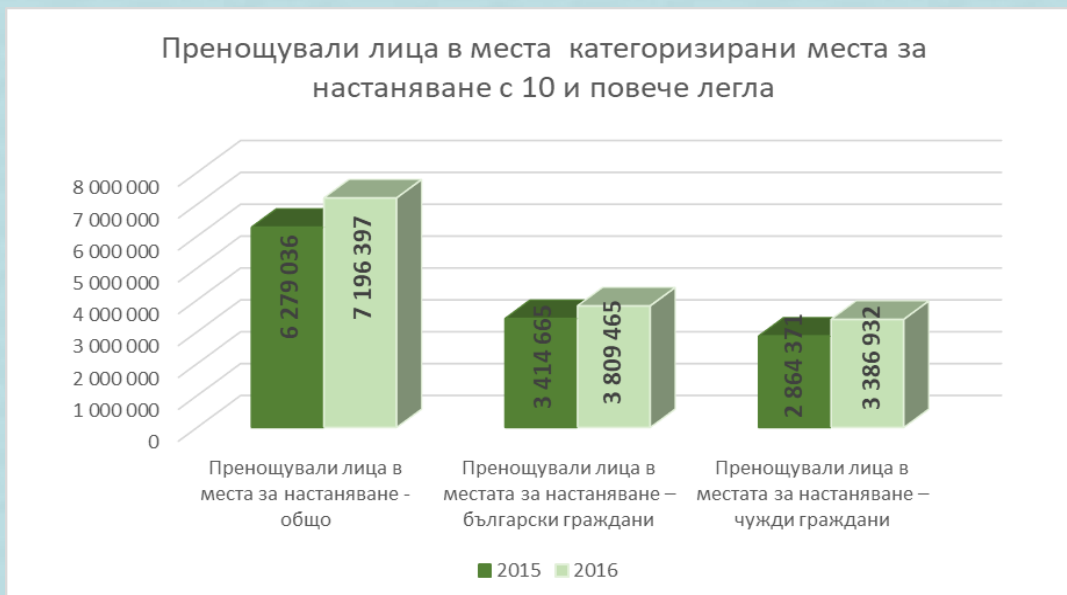
Реализирани нощувки в места за настаняване през 2016 г. от чуждестранни граждани

Реализирани нощувки в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла от чужди граждани

През 2016 г. общият брой на пренощуващите лица в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла е 7 196 397. Броят на пренощуващите българи е 3 809 465, което представлява увеличение с 11,6% спрямо 2015 г. Броят на пренощуващите чужденци се увеличава с 18,2% спрямо 2015 г. и достига 3 386 932. Относителният дял на пренощуващите български граждани от всички пренощуващи лица е 52,9%.

Пренощуващи лица в места за настаняване

Общата заетост на леглата в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла през 2016 г. е 38,6%, което е с над 4,4 процентни пункта над регистрираната за 2015 г.

Заетост на леглата в местата за настаняване (%)

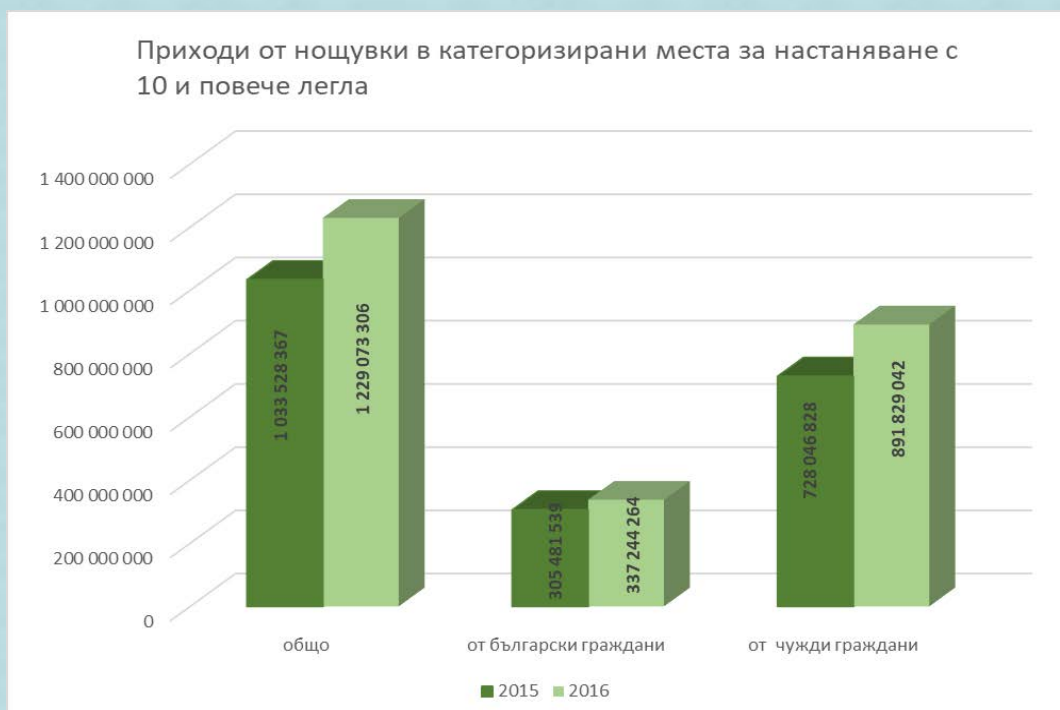

Заетост на легловата база в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла в %

Приходите от нощувки в категоризирани места за настаняване с 10 и повече легла през 2016 г. достигат общо 1 229 млн. лв., което е с 18,9% повече в сравнение с 2015 г. Приходите от чуждестранни граждани се увеличават с 22,5%, докато приходите от български граждани – с 10,4%.

Приходи от нощувки в места за настаняване

Изводи

Изминалата 2016 г. е изключително успешно за туризма в България. Сериозният ръст на входящия туристопоток от чужбина и на вътрешния туризъм е вследствие от предприетите активни мерки за повишаване качеството на предлаганите туристически услуги в България и популяризирането в чужбина на възможностите, които предлага страната ни за различни видове туризъм. Особено успешно е представянето на ключови пазари – Русия и Германия, като според данните публикувани в последното издание на ЕТК за 2016 г. България е на първо място по ръст на посещенията на немски туристи и сред първите 5 дестинации по ръст на посещенията на руски туристи сред всички европейски дестинации, които ЕТК наблюдава. Това е признак, че провежданата целенасочена и последователна политика в сферата на туризма успява да постигне високи резултати.